

Agressie en geweld openbaar bestuur 2012

Factsheet: agressie en geweld tegen ambtsdragers van waterschappen

In 2012 is, in opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, voor de tweede maal onderzoek gedaan naar agressie en geweld bij politieke ambtsdragers en overheidsmedewerkers. Het doel van het onderzoek is om de ontwikkeling in agressie en geweld tegen politieke ambtsdragers en overheidsmedewerkers te volgen en om vast te stellen in hoeverre de aanpak van agressie en geweld effect sorteert. Voor dit onderzoek zijn onder andere alle ambtsdragers van waterschappen (voorzitters en leden van het dagelijks en algemeen bestuur) benaderd, wat heeft geresulteerd in 265 ingevulde enquêtes. Het beeld van de problematiek dat hieruit is verkregen, is hieronder samengevat.

Typen agressie en geweld

We onderscheiden in dit onderzoek vijf verschillende vormen van agressie en geweld. Dit zijn:

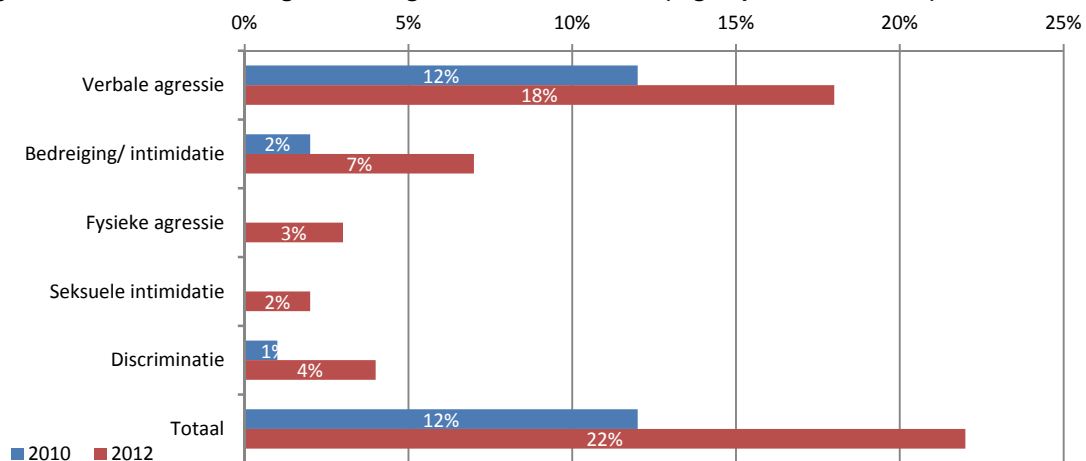
1. **Verbale agressie:** schelden, schreeuwen, vernederen, treiteren, pesten.
2. **Bedreiging/intimidatie:** bedreigen, stalken, achtervolgen, chanteren, onder druk zetten, dreigbrieven sturen, gezinsleden bedreigen.
3. **Fysieke agressie:** duwen, slaan, schoppen, spugen, vastgrijpen, verwonden, fysiek hinderen, gooien met/vernielen van voorwerpen.
4. **Seksuele intimidatie:** nafluiten, seksueel getinte opmerkingen, blikken, handtastelijkheden, aanranding of verkrachting.
5. **Discriminatie:** negatieve opmerkingen of gedragingen met betrekking tot sekse, huidskleur, geloof, leeftijd of seksuele geaardheid.

Ambtsdragers van waterschappen minder geconfronteerd met agressie en geweld dan andere ambtsdragers

Iets meer dan twee op de tien politieke ambtsdragers van waterschappen (22%) is de afgelopen twaalf maanden geconfronteerd geweest met agressie en geweld door burgers. Van de verschillende vormen van agressie en geweld, is verbale agressie de vorm die verreweg het vaakst voorkomt. Op de tweede plaats staat bedreiging/intimidatie, op de derde plaats discriminatie en op de vierde plaats fysieke agressie. Seksuele intimidatie komt het minst voor. Ambtsdragers van waterschappen zijn het minst van alle ambtsdragers slachtoffer van agressie en geweld (het gemiddelde is 38%).

In vergelijking met 2010 zien we dat er een flinke stijging is van agressie en geweld door burgers tegen ambtsdragers van waterschappen. In 2010 was 12 procent van de ambtsdragers slachtoffer, in 2012 was dat 22 procent. Deze stijging doet zich bij alle soorten agressie en geweld voor, maar de absolute stijging is het sterkst bij verbale agressie en bedreiging/intimidatie.

Figuur 1 Vormen van agressie en geweld als slachtoffer (afgelopen 12 maanden)

Meer informatie over het laatste incident dat ambtsdragers van waterschappen meemaakten

Mede omdat de prevalentie van agressie en geweld tegen politieke ambtsdragers van waterschappen relatief laag is, bedraagt het aantal ambtsdragers dat onze vragen over het laatste incident heeft beantwoord slechts 24. Dit aantal is eigenlijk te laag om een betrouwbare vergelijking te maken met ambtsdragers van andere bestuurslagen en om gedetailleerde uitsplitsingen te maken. We beperken ons daarom tot een opsomming van de kenmerken van deze incidenten, zonder een vergelijking te maken.

- de laatste incidenten tegen politieke ambtsdragers betroffen met name verbale agressie;
- meer dan de helft van de incidenten vond face to face plaats, een kwart telefonisch;
- de ernst van de incidenten wordt relatief laag ingeschat, op een schaal van 1 tot 7 gemiddeld 2,5;
- een zeer beperkt deel (16%) van de incidenten werd intern gemeld/besproken;
- aangifte volgde in slechts een enkel geval (5%);
- nazorg werd aan geen van de ambtsdragers aangeboden. 23 van de 24 stellen dat dit niet nodig was;
- eenmaal is er een reactie door de organisatie naar de dader gegeven;
- in de overige gevallen zijn er geen maatregelen genomen (doorgaans omdat 'dit niet nodig was');
- driekwart van de incidenten had geen gevolgen voor de ambtsdragers ('weinig last van gehad');
- de overige ambtsdragers geven aan dat zij zich 'gekwetst, gespannen of gestrest hebben gevoeld', met minder plezier naar het werk gingen of slechter sliepen. Eén ambtsdrager ondervond fysieke gevolgen.

Kwart van de ambtsdragers van waterschappen is bekend met de Vertrouwenslijn

De bekendheid van de Vertrouwenslijn onder ambtsdragers van waterschappen is flink gestegen. In 2010 gaf 8 procent aan van het bestaan te weten, in 2012 is dit bijna een kwart (24%). Twee procent van de ambtsdragers van waterschappen stelt er ooit gebruik van te hebben gemaakt. Iets meer dan de helft van de ambtsdragers spreekt de intentie uit om de Vertrouwenslijn in een voorkomend geval (zeker of mogelijk) te gebruiken. Dat is minder dan in 2010: toen ging het om tweederde van de ambtsdragers,

Ambtsdragers van waterschappen voelen zich niet onveilig; weinig risico's verwacht

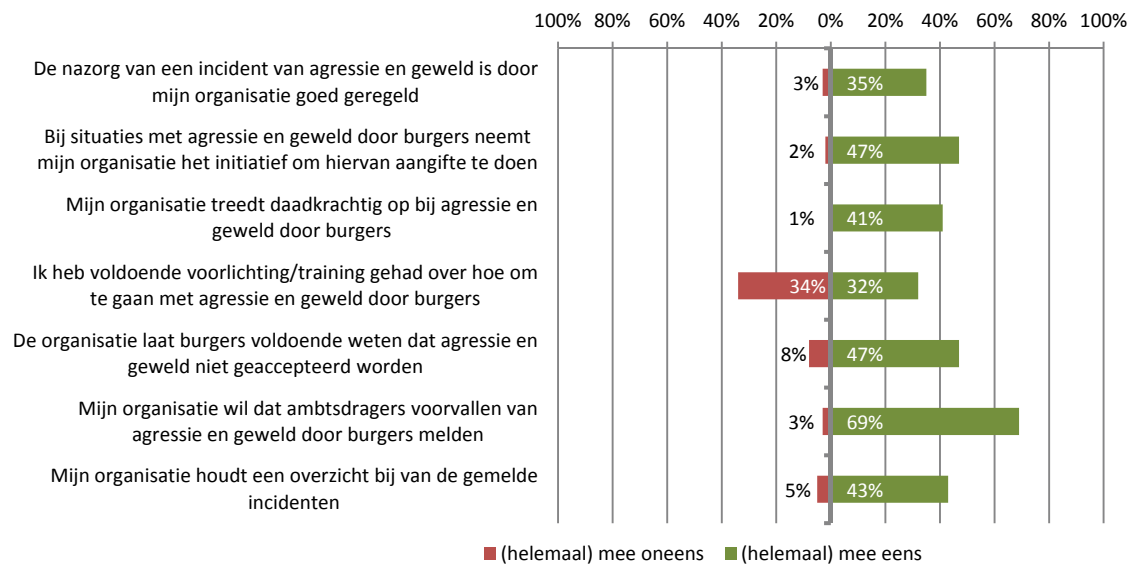
Bijna driekwart van de ambtsdragers van waterschappen (74%) geeft aan zich nooit onveilig te voelen in het contact met burgers tijdens het werk en nog eens 24 procent geeft aan dat dit zelden het geval is. Meer in het algemeen stelt 98 procent van de ambtsdragers zich zelden tot nooit onveilig te voelen op het werk. Meer zorgen lijken de ambtsdragers van de waterschappen zich te maken over hun collega-ambtsdragers: 11 procent is soms bang dat collega-ambtsdragers slachtoffer worden van agressie en geweld.

Ambtsdragers van waterschappen voelen zich over het algemeen veiliger in hun werk dan andere politieke ambtsdragers. De mate waarin onveiligheidsgevoelens bij politieke ambtsdragers in het algemeen voorkomt, is niet veranderd sinds 2010.

We vroegen de ambtsdragers om de kans in te schatten dat zij slachtoffer worden van de verschillende vormen van agressie en geweld door burgers. Over het algemeen achtten de ambtsdragers van waterschappen die kans (zeer) klein. Daarmee schatten de ambtsdragers de risico's op agressie en geweld lager in dan andere politieke ambtsdragers. In vergelijking met 2010 zien we wel dat meer ambtsdragers de risico's klein inschatten en minder ambtsdragers de risico's als zeer klein bestempelen.

Veiligheidsbeleid vaak onbekend, waar bekend positief oordeel, kritisch over voorlichting/training

Het programma Veilige Publieke Taak van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stimuleert dat werkgevers maatregelen treffen voor een effectief veiligheidsbeleid tegen agressie en geweld. De belangrijkste maatregelen zijn opgenomen in figuur 3.

Figuur 2 maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid

In figuur 2 valt op dat bij een aantal stellingen de meerderheid niet aangeeft het eens of oneens te zijn met het veiligheidsbeleid van hun waterschap. Op het gebied van incidentenregistratie, daadkrachtig optreden, het initiatief nemen om aangifte te doen en het bieden van nazorg, geeft ongeveer veertig procent aan over dit aspect van het VPT beleid geen oordeel te kunnen geven. Van de ambtsdragers die wel bekend zijn met het beleid, geeft over het algemeen een meerderheid aan dat het beleid zoals het programma VPT dat voorstaat, is geïmplementeerd. Er is één uitzondering: ongeveer een derde van de ambtsdragers van waterschappen (34%) vindt dat zij onvoldoende voorlichting en training hebben gehad over hoe om te gaan met agressie en geweld door burgers.

Voor een aantal VPT maatregelen is het mogelijk om een vergelijking te maken met de bevindingen uit 2010. Daaruit blijkt dat de mening van de ambtsdragers van waterschappen een tweetal VPT maatregelen gelijk is gebleven (initiatief nemen om aangifte te doen en daadkrachtig optreden). Bij drie maatregelen is echter sprake van een substantiële verbetering in de waardering van ambtsdragers voor deze maatregelen. Het gaat hier om:

- de waardering voor voorlichting en training (een stijging van 14% ten opzichte van 2010 van de ambtsdragers die het er (helemaal) mee eens zijn);
- de nazorg (een stijging van 10%);
- de burgers laten weten dat agressie en geweld niet geaccepteerd worden (een stijging van 9%).

Functie wordt zeer beperkt als risicovol gezien, agressie en geweld leidt niet tot andere besluiten

Een op de tien ambtsdragers van waterschappen vindt dat zijn of haar functie risicovolle situaties met zich meebrengt (in 2010 was dit ook 10%). Veel groter is de groep die dit juist niet vindt (65%, in 2010 was dat 77%).

Een meerderheid van de ambtsdragers van waterschappen geeft aan dat zij zich niet laten beïnvloeden door (de kans op) agressie en geweld. Zie de resultaten in figuur 3. Toch is er nog altijd een groep ambtsdragers van waterschappen (18%) die aangeeft het moeilijk te vinden om beslissingen te nemen als dat risico's op agressie en geweld met zich meebrengt. Een beperkt deel van de ambtsdragers (9%) signaleert beïnvloeding van standpunten bij collega's door agressie en geweld en een nog kleinere groep (4%) kan daar begrip voor opbrengen.

Figuur 3 Beleving ambt en vermijdingsgedrag door ambtsdragers van waterschappen

